

gospod Kres. »Res«, hitel je rudé in takoj ves vnet Ivan, »in Turgenjev! V nobenem drugem slovstvu še nisem našel tako jasnih slik večne lepote, kakor v njegovih delih!«

»Dà; toda Turgenjev, dasi morebiti največji umetnik v svojem genru, ne sega tako globoko, široko, vsestransko, kakor orjaški Tolstoj, ki daje naravne slike življenja v čarobnem svitu svojega brezprimerne genija, budi v našem duhu poleg blestečih uzorov lepote tudi delavne sile našega bitja, on je — rekel bi — aktiven pesnik. Blagor narodu, ki ima takega blagovestnika, blagor nam, ki smo udeležniki njegovega blagovestja in njegove slave!«

Kres je govoril uverjeno, oduševljeno, Ivan ga je poslušal blestečih očij. Ko je kmalu potem odhajal, izposodil si je iz bogate profesorjeve knjižnice »Vojno in mir«. (Dalje prihodnjič).

Vihar — življenje.

Hu! to razsaja vam vihar!... Kako grmi in treska,
Zdaj vdari strela sem, zdaj tja, koprivo le pusti!
Oči se nehoté rose zdaj bleska, zdaj spet peska,
Katerega po zraku veter razdivjan drvi.

Orjaški hrast pod strele meč je vpognil vrhe svoje,
A z votlo vrbo tukaj se je poigral vihar,
Ječé ponosna, vitka jelka tam je šla na dvoje,
A mar je burji, če za seboj pušča jok in kvar...

Márica II.

O modernem duhu.*)

Piše Branko.

Ljube Slovenke! evo vam zopet par resnih besed. Veselja in brezskrbnosti vam ne zavidam in vas nočem v veselji nikakor motiti. Bog vas ohrani srečne in lahko oduševljive za Boga in za narod! Če bi bilo v moji oblasti oprostiti vas vsake glavo-

*) Op. uredn. Neka gospa mi je pravila, kakó je nekov župnik hud na »Slovenko«, češ, da je emancipirana. Kaj razumeva on z emancipacijo, ne vem; samo to vem, da sem se morala smejati, ko mi je pripovedovala druga dama, da se je nek gospod oče zarotil, da njegove hčere ne bodo čitale nikoli — svobodomiselné »Slovenke« ter je grajal svojega prijatelja, ki prinaša »Slovenko« v družino. Prav radi teh dveh slučajev mi je dobro došel Brankov članek, v katerem pravi, da Slovenke nismo še tako »moderne« ter da ona dva uvidita, kako misli Branko-duhovnik o Slovenkah in našem listu.

beleče brige, obvarovati vas vsake nadloge, oh, gotovo bi vam nikoli ne plula čez glavo niti najmanjša meglica nezadovoljstva in žalosti. Toda, vsak je le sam kovač svoje sreče. A po drugi strani upiraj se kolikor moreš, dano ti vendar ne bode ogniti se povsem zlemu, ki po božji sodbi preplavlja zemljo. Popolne blaženosti na zemlji ni; najbolj srečen je sploh, kdor se najmanj trudi biti tak; najmanj trpi, kdor je najbolj udan svoji usodi, a najbolj udan svoji usodi je ta, ki zna vzklikniti iz globočine svoje duše: Zgôdi se Božja volja! —

Življenje je resno, silno resno, posebno zdaj. Raznovrstna vprašanja, ki se ga dotikajo, so velike važnosti; saj sploh niti pravega vprašanja ni, če ne jemlje v poštev na kak način življenja. Zato, drage Slovenke, gotovo vam ne bo sitno, če z ozirom na to resnost in važnost, med kratkočasno gradivo vaše vrle »Slovenke« pade zdaj pa zdaj vmes tudi kaka resna beseda.

Obrnite svoj pogled nekoliko po naši domovini in preko njenih tesnih granic široko na okoli po vsej širnej zemlji, in opazujte človeka v njegovem fizičnem in duševnem življenji, v njegovih težnjah, v njegovih idejlih. Bože moj! kakova negotovost, kakova zmešnjava, kakov nered! Ljudje se vzpenjajo za srečo vsak po svojem; tekmujejo, preganjajo se in se borijo med seboj. Vsak hoče prekositi in podjarmiti svojega bližnjega, raztrgati vsako vez, stopiti preko meje in vladati, vladati vsestranski in brezpogojno nad vsem in nad vsakim, samo da si olajša življenje.

Tudi žene so se spustile v ta boj in glasno razgrajajo in povdarjajo svoje, čestokrat izmišljene pravice in svojo neodvisnost. Povsod hočejo nastopati, kamor nastopa mož, povsod kamor se more in kamor se ne more. Vsestranska brezmejna emancipacija!

No, vse to utegne biti dobro do neke stopinje. Boj je človeško življenje na zemlji, to pravi že stari Job v svoji knjigi. Pomagaj si, in Bog ti pomore, pravi zopet modri pregovor. Žena ima svoje dolžnosti, zato ima tudi svoje pravice, in povsem naravno je, da si sama pomaga, kedar jej mož ne more, ali celo noče pomagati, in da si brani svoje pravo, kedar je teptajo brezobzirno in brezobrazno.

Toda človeka, ki ima svoja prepričanja na podlagi vere in pravice, ne more veseliti ta splošni boj, ker predobro vidi, da se bije po krivih načelih moderne filozofije; zna, da vse to ne vodi k dobremu zvršetku, pač pa pokvarja organizem človeškega življenja in pomnožuje bedo in trpljenje brez nobene izdatne in trajne koristi.

Človeku se da sicer pomoči, družba se da izboljšati, in vsak je dolžan storiti, kar mu moči dopuščajo, da ublaži razmere, ki vladajo

med bednim človeštvom. Ali kreniti po pravi poti, izbrati si prava sredstva — to je glavno in odločilno. Smo li pa res vsi na pravi poti? Ko bi bili, bi se že nekam prišlo, vsaj bi se ne oddaljevali čedalje bolj od blagostanja in od one relativne sreče, kolikor si jo lahko zahtevamo na svetu.

Ce torej gledamo v moderni svet, vidimo, da se vse giblje, vse se vzpenja in upira. Vsak bi se rad izkopal iz bede in bi se povzdignil nad trnjevo stezo in izletel. A čim bolj se upira, tem globlje se pogreza, in mnogo se jih potaplja brez nade v neskončnem morji človeškega gorja. Človek, prepuščen sam sebi, si ne zna pomagati, hoče pluti brez perut, trmoglavo brodari v temi, a obrača hrbet rešilni luči.

In vendar ta luč sije uprav zanj; sije iz višine živa, nesprenmljiva, in siplje široko na okolo dobrotne žarke, da bi kazala utopljenec pot do rešilne luke. In ta luč je sama nezmotljiva in bistvena resnica, večna hčerka večnega Boga — vera.

Ona uči, kaj nam je storiti, da bo prav; ona nam kaže v pravi luči naše dolžnosti in naše pravice. V njenih naukih je spas in življenje; brez nje pa beda, zmota, smrt!

Ona nam pravi: Hočete li pomagati si, povzdigniti se, ublažiti se? Emancipirajte se od samih sebe. Krotite svoje strasti, ki vas silijo preko vsake dolžnosti in preko vsake pravice! Ne borite se toliko proti vnanim zaprekam in sovražnikom, kolikor proti samim sebi!

Kako je krepostno in vzvišeno, ako ima človek samega sebe v popolni oblasti, ako zna nadvladati divje sile, ki mu mračijo um in mu paralizujejo voljo, ponižuje ga do pogozdnih zverin, čijih pravo stoji edino v brutalni moči! Dà, sila je zverinsko pravo. Kar povzdičuje človeka nad neumno živino, ni ta sila, ampak treznost uma in modra vporaba svobodne volje, ne brutalna, ampak duševna moč.

Kedar se bo človek ravnal točno po evangelijskem nauku, takrat bo rešeno v glavnih potezah vsako moralno in ekonomično vprašanje. Ne bo socijalnih bojev; vladar in podložnik se bosta vzajemno uvaževala; gospod in hlapec se ne bosta gledala kakor pes in mačka; mož in žena bosta živela v najlepšem soglasji, in oče in sin si ne bosta nikoli v lasch. »Bodite pokorni svojim predstojnikom — plačujte po pravici svoje delavce in dajte bednikom, kar vam preostaja — žena bodi dobra, verna družica svojemu možu, a mož bodi podpora in obramba svoji ženi — spoštuj svoje stariše!« Te in sto enakih naukov in ukazov nam podaja evangelij, a temelj vsem skupaj je

zapoved — ljubi Boga čez vse, in svojega bližnjega kakor samega sebe!

Moderni filozofiji vse to, seveda, se zdi prestaro, nazadnjaško. Nove teorije, nova načela! Boga ni, in vse kar se nanj sklicuje, je gola sleparija. Glavno načelo prave morale je — lastna korist; smoter našega življenja — uživanje; konec vsemu — nič! Evangeljsko načelo, ljubezen, ki je edino, kar osrečuje človeka na zemlji, se je spremcnilo v votlodonečo frazo — filantropijo. A prosim, odkod izvira ta filantropija in kakov sad rodi?

Sitno je, seveda, in kali veselje srečnemu zemljanu, če naleti na bedo, kamor se obrne. Stok in jok gladne sirote ni baš najprijetnejša muzika. Psu je treba vendar vreči kost v režeča usta, da ne bo vedno godrnjal in lajal in vznemirjal sladki sen dobrodušnemu gospodu. Na! in poberi se mi izpred oči, da te ne vidim! Tako postopa filantropija.

Torej ta toliko proslavljena filantropija je goli egoizem. Kako se more veseliti nesrečnik njenih daril? Če ona mu po eni strani preskrbljuje želodec, kako mu pa blaži srce in duha? Numquid de solo pane vivit homo? ali živi človek od samega kruha? vpraša sv. pismo. Materijalna hrana ne redi človeka kakor človeka, ampak kot vsako drugo žival. Kje je duševna paša, kje je vzgoja, kje oskrbljevanje moralnega življenja in vse ostalo, kar dela pravega človeka? Da ne omenjam družega, ali ne velja čestokrat dobra, sočutna beseda stokrat več, nego najslajša jed, nego najbogatejše materijalno darilo?

Tukaj mi prihaja na misel kratka, uprav značilna Turgenjevova črtica iz »Poezija v prozi«. Pesnik je naletel na starega in zmrzlega berača, ki ga je prosil miloščine. Preiskal je vse žepe: nič ni imel pri sebi, ni novčarke, ni ure, niti robca ne, da bi mu ga podaril. A starček je zaupno zrl vanj in čakal in se tresel od mraza. Ves razburjen in potrtn mu pesnik stisne roko in pravi:

»Oprosti, brate, nič nimam s seboj!«

A prosjak, ki ni bil vaje take ljubeznjivosti, ganjen do solz, se mu je nasmehnil in mu je stisnil podano roko, rekši: »Tudi tako je prav! Hvala, hvala tudi za to! Tudi to je miloščina, brate!«

Moderni človek se ogiblje bednih ljudij; noče jih na svojih sprehajališčih; pošilja za njimi, kar se mu zdi neizogibno, da jim privoščiči, samo da jih ne vidi, da ne pride v dotiko z njimi, da si z njimi ne umaže belih rokavic in si ne pokvari želodca, če vidi njih jetične obraze, njih raztrgane in zamazane obleke. Bednik pa pojé za silo njegov »velikodušni« dar, a za hvaležnost mu pokaže pest ter ga še kolne in zavida; saj filantrop mu ne zna vzbuditi v srcu blažjih

čustev. Da, prav ta nesrečna filantropija nam je vstvarila najbolj pereča vprašanja; ona je izmed glavnih faktorjev socializma in anarhije.

Krščanska ljubezen postopa povsem drugače. Ona se tiho približa bednikovi hiši, rahlo potrka na vrata in kliče: Dragi brate! Vstopi in ga objame, otre mu solze, nasiti ga in napoji. Ob enem pa mu govori o Bogu, mu vzbuja v srcu nado v boljše prekozemeljsko življenje, uči ga potrpljenja in mu govori besede polne utehe in ljubezni. Daje jesti telesu, a skrbi tudi za dušo in srce.

In bednik posluša, srce se mu taja, srd in nevolja polegata, in dušo mu napolnjuje nada in udanost v njegovo usodo. In tako evangeljsko bratoljubje napravlja iz razjarjene zverine krotkega človeka, iz najhujših neprijateljev ustvarja ljubeče se brate.

Kakor v ljubezni do bližnjega, tako tudi v vsakem drugem pojavu je duh modernosti piškav in jalov. Človek bi moral spisati debelo knjigo, ko bi hotel vsestranski dokazati to žalostno resnico. Malo mi je mar, da bi za svoj namen razpravljal še dalje, kam smo zabredli s tem duhom na političnem, na znanstvenem, na umetniškem, na ekonomičnem in na vsakem drugem polju. Najbolj bo zanimalo čestite čitateljice, če preiščemo malce kako upliva moderni duh na ženski svet ter kaj nam doprinaša, in če primerjamo moderno žensko, z žensko, kakoršno nam je ustvaril pristni, verski, krščanski duh.

Hvala Bogu, Slovenci se ne moremo še pritoževati, da so naše žene zabredle v stran, izgrešivši pravo pot in pravi poklic, kakor se to godi v družih narodih. Vendar ne bo odveč, ako opozorimo Slovenke na preteče zlo. Zmota je že taka, da začjenja skrivoma, po malem, ponujaje se v mikavni obliki, ker zlo se mora našemiti z dobrim, če hoče dobiti pristopa. Njen bacil se zajeda v organizem na tihem in polagoma grize ter gloda, tako, da kadar ga človek zasledi, je škoda že velika in organizem hudo ranjen ter se da še ozdraviti le z radikalnimi sredstvi in z velikim napórom. Najbolje torej, da se človek preventivno brani.

Pozor torej, ljubeznjive in razsodne Slovenke!

Bog je ustvaril ženo telesno bolj šibko in nežno, nego moža, a tem lepšo in milejšo. Z rožami in z lilijami ji je okrasil lice, sladke usmev ji je postavil na ustnice, a toliko čara in milobe jej je vlil v oči, da jej ni para med ostalimi vidnimi stvarmi. Že iz tega je razvidno, da je ustvarjena za nekaj drugega, nego je mož. Njen poklic po Stvarnikovi volji obstoja v tem, da je možu zvesta družica, da mu pomaga, da mu z udano ljubeznijo sladi grenkost življenja, da ga teši, da mu svetuje, da si skupaj z njim ustvarja družino, da

oskrbljuje domače svetišče, da vzgaja otroke, da pripravlja jed in obleko, in da sploh opravlja vse, kar spada v ožji delokrog domače ekonomije.

Možu od svoje strani pa je sveta dolžnost, skrbeti za ženo, štiti, spoštovati jo, izkazovati jej vso hvaležnost in povračevati jej obilno in vsestransko ljubezen, s katero ga ona osrečuje, a mimo tega izvrševati vse večje in težje opravke in zadače.

Pravica in dolžnost si povsod podajata roki in se vzdržujeta v strogem ravnotežju. Če kje pravica prevladuje nad dolžnostjo, potem ni več pravica, pač pa nasilje brutalne moči. Če pogledamo v pravo bistvenost moža in žene, vidimo, da pred Bogom sta si popolnoma enakopravna. Ako ima žena sto dolžnosti, mora zopet imeti, da bo prav, svojih sto pravic. Istotako, ako ima mož sto pravic, mora tudi spoznati svojih sto dolžnosti. Soglasje in nekaljena razmernost med vzajemnimi dolžnostmi in pravicami je slavni pogoj, da mož in žena moreta živeti v miru, v ljubezni in v primerni sreči.

Moderni duh neče vedeti za to pametno razdelitev; najrajše bi se oprostil vsake dolžnosti in bi razširil brezmejno vsako pravico, ali za silo bi vsaj rad spravil vse pravice na eno, vse dolžnosti na drugo stran.

Toda oni, ki natančno in brezobzirno napoveduje svoje zakone umni in neumni stvari, in določuje pravice in dolžnosti, ta je sam Bog, stvaritelj vesoljstva.

Dokler se je človek zvesto držal božjih zakonov in poslušal svoj notranji glas, ki mu je narekal prirojena mu naravna pravila, je šlo vse gladko po svojej poti. A človek brez prave, ali celó brez nobene vere v Boga je prišel kmalu iz pravega tira, je razrušil stari red, in tedaj, mesto od Boga določenih nazorov, sta zavladata med človeštvom egoizem in brutalna moč. Žena, šibko bitje, je postala sužnja krepkejšega spola; dolžnosti so se ji pomnožile, dočim so se ji odrekale najglavnejše pravice.

O pravem času je prišla luč iz neba, da je zopet razgnala temo in zmoto, ki se je bila razširila po zemlji. Krščanstvo je popravilo red in ukrepilo upoštevanje ne samo pravic, ampak še posebno vsake dolžnosti. Žena je bila rehabilitovana in napočili so ji zopet lepši dnevi; zopet je bila postavljena na svoje častno mesto, in mož je ni več smatral za sužnjo, za igračo in za predmet svojim kapricam in svojemu uživanju, ampak jo je tembolj spoštoval in čestil, čim fizično šibkejša je bila od njega.

V krščanski ženi je mož dobil česar bi bil zaman iskal v paganski in česar tudi zaman pričakuje od moderne žene: uzor vseh

čednosti, blago, požrtvovalno, čestokrat do junaštva krepostno in potrpežljivo bitje; pravega angelja, čegar prisotnost povsod blago upliva in sipa luč, mir in veselje na vse, kar jo obkrožuje; plemenito cvetko, čije nebeški profum blaži srca in duše. Vzvišenost, idejalnost krščanske krepostne žene je obudila in navdušila celó največe genije in najslavnejše umetniške produkcije so bile navdihnjene od krščanske uzor-žene.

Dà, naposled so jo začeli obožavati preveč ter pretirati čast, do katere ima pravico. Žena je postala kraljica, in mož je klečal v prahu pred njo. In tako se je prišlo do nasprotne skrajnosti in ravnotežje se je zopet zrušilo.

Prešlo je tudi malikovanje žene, kakoršno je bilo v navadi v poslednjih stoletjih. Za tem je pa nastopil brezbožni revolucijski duh razbrzdane svobode. Ta je krenil po novi, zviti poti. Njegov glavni namen je odvrniti ženo od Boga, da bi se z ženo odvrnil od Boga ves svet. Začel se ji je laskati in jej ponujati vsakojakih pravic, ali boljše lažipravic, ker niso utemeljene na naravnem pravu, ampak le izmišljotine v stran zabredših umov in brezbožnih modrijanov.

Ženska raztrgaj vse dosedanje vezi, osvobodí se! Doli z jarmom! Ven iz tesnih družinskih sten, kjer med otroškim jokom in med kuhinjskim orodjem blede in umira! Njej pristojaj kaj važnejšega. Na dan, na dan se svojim lepim obličjem v svobodno življenje, v vrtinec veselo šumečega sveta! Nič jej ne sme biti nepristopnega; kamor sega mož, tja mora sezati tudi ženska. Enakopravnost, osvobojenje, vsestranska emancipacija!

Tako uči moderna filozofija, tak je duh, ki vèje iz moderne literature. In tako se dosledno trga ženi iz duše vera in vse, kar izvira iz nje; spravlja se iz poti, katero jej je določila božja modrost, napaja se z nauki, ki se nikakor ne strinjajo z božjimi, predstavljajo se jej idejali, ki niso idejali slavnih krščanskih žen. Zato pa se ji zopet pripravlja negotova in težka bodočnost, in ona brez dvombe propade in zabrede v nesrečo, ako se da omamiti in zapeljati.

Škoda, da ženski »spasitelji« niso povsem dosledni. Zakaj ne zahtevajo vsestranske, absolutne, tudi fizične enakosti med možem in ženo? Zakaj trpijo, da žena ostaja le žena, nežno, šibko, delikatno bitje, ustvarjeno za nekaj povsem drugačnega, nego je krepak, čil, trd in močan možki spol? Pri tem naj začnejo, tu naj poravnajo razmere in razlike, če morejo; potem še le pride ostalo! A tega ne jemljejo v poštev, ampak brezobzirno in trmoglavo nadaljujejo se svojo reformacijo.

Žalibog, da jim uspeha ne manjka. Povsod vidimo že dokaz uprav značilnih pojavov in izgledov moderne žene.

Mnogo greši mož, ki skuša spraviti človeka iz pravega tira, in ruši društveni red ter tako peha narode v nemir in v bedo, v duševno in gmotno propast. Vprašam se često, ni li pri tem mnogo kriva tudi žena, katera se ne ustavlja skušnjavi, ne uporablja svojega upliva, svoje moči, da bi paralizovala učinek teh korenito revolucionarnih teorij, marveč se jim tako lahkomiiseljno udaja?

Iz zgodovine lahko povzamemo, da ljudstva tedaj propadajo v vsakem obziru, kedar oba spola zajedno prestopata svoje meje, zanemarjata svoje glavne dolžnosti in letata za puhlimi in krivimi idejmi, zamenjajoč svoja poklica. (Zvršetek pride).

Na okencu.

Na okencu slonim, drhtim,
Bedim v brezglasno noč,
»Ah, da bi prišel v vas nocoj,
Kot prišel je nekoč!«

A čuj — na vasi zapoje
Veselo fantje zdaj,
»Ah, z njimi pel tako lepo
Je ljubeč moj nekdanj!«

Utihnili so ... k ljubici
Gotovo vsak gre v vas —
Jaz pa v blazine uglohim
Razgreti svoj obraz ...

Kristina.

Mstinski močeradi.

Povest iz življenja.

Ruski spisal A. Cjehanovič. — Prevel Zaplaninec.

(Dalje).

V.

V „ježovih“.

Ed tem ko je izginila Mica v prodajalnico, je Sarmatov šel parkrat okoli skupine vozov, stoječih sredi trga.

Konečno je zapazil znamenje in kar poskočil je proti štacuni. Mica je stala na pragu prodajalnice z moko zraven trgovca, ter pazno zrla nasproti prihajajočemu Sarmatovu.

Starost in mladost.

Nobenega ni plašil se vremena,
 Pretemna ni nikdar mu bila noč,
 Preslaba pot ni bila mu nobena,
 Ko hodil k ljubicam je v vas pojoč.

Sedaj pa starček sivolasih senec,
 Ko hodi ves upognjen že po tleh,
 Pobožno moli sveti Rožni venec
 In pravi, da je vasovanje greh.

Unuk njegov pa misli sam pri sebi:
 »Na starost lahko vsak tako uči...«
 Po geslu: »Danes meni, jutri tebi«,
 Nobeno božjo noč doma ne spi.

Márica II.

O modernem duhu.

Piše Branko.

Poglejmo nekoliko v življenje moderne žene in takoj uvidimo, da ima tudi ona velik del pri ustvarjanji nesrečnih razmer, ki begajo in stiskajo narode.

Kakor sem že zgoraj rekel, žena je ustvarjena, da deluje tiho v svoji družini, da vzgaja otroke in jih vadi že od mladih nog poštenega in krepostnega življenja. A moderni ženi ne dišijo nič posebno preozke stene njenega gnezda; nič kaj se ji ne ljubi ukvarjati se sè sitnimi otroci, za te naj se brigajo plačane pestunje, guvernantke in šole. Njej je treba širnega sveta, šumne družčine. Svoboda, brezbriznost, uživanje življenja — evo njenih uzorov! A če je slučajno delavna, polje njene delavnosti se mora razširiti na vse strani; ne samo na kulturna in umetniška, pač pa še posebno politična in socijalna vprašanja so jej na dnevnem redu. Povsod nastopa, samo kjer bi najprej morala, ne. Sè smešno resnostjo svetuje in predlaga načrte, kako naj bi se svet zasukal, da bi bilo prav. A ob tem, seveda, jej ne pride na um, da družina je začetek in podstava državi in vsakemu društvu sploh, da kdor hoče imeti zdravo družbo, jo mora ustvariti iz zdravega elementa, in da ta zdrav element se pripravlja prav v družini in da če so posamične družine slabe, mora biti tudi cela skupina slaba, in da le tedaj se je nadejati dobro ekvilibriranega društva, kedar ono obstaja iz dobro izrejenih in na moralno zdravej podlagi utrjenih družin. Ne, moderna žena v svoji bistrournosti tega noče umeti.

Sicer pa, kje naj dobi dovolj časa, da se ukvarja z družino? Ona, če hoče biti »prava«, mora gojiti pridno vse moderne kratkočasne iznajdbe in se vaditi vsakega sporta. Njej bicikel, njej telovadba, njej plavanje, njej turistika, njej vaja v orožju, njej dirke, drsanje, njej sam Bog znaj kaj se ji še ponuja in pristoja!

Ona razpravlja sè svojo cigareto v ustih po kavarnah najnovejša vprašanja; pridiguje, deklamuje, protestuje na kongresih; ona se osebno spušča v volilne boje, kriči in agituje v najrazbrzdanejših krogih, ona ti je socialistinja, anarhistinja, petrolijera in dinamitardinja — česa ti ni taka moderna ženska? Česa nismo videli v francozkih prekucijah? česa ravno v minolih dneh v laških, posebno v milanskih izgredih, kjer je postopanje razuzdanih ženskih prekosilo vse, kar se more misliti in pri katerih, žalibog! je imela svoj veliki delež tudi slavjanska doktorica gospa Kuličeva?

Toda nadaljujmo! Če je moderna žena navezana na moža, ta zveza ni nikoli tako tesna, da bi se ne dala raztrgati o prvej priliki in za vsako malenkost. Čemu vezí, čemu zakonski jarem? Svobodna ljubezen! Uživanje, samo uživanje, drugega nič! Tako zahteva modernost, tako hoče prava emancipacija. Dolžnost, zvestoba, podložnost, sramežljivost — bedarije barbarskih časov, dobre morda še za kako bogoljubno in glupo ženico, a povsem neprilicne in nedostojne za uzorno, moderno žensko.

Kaj če družina nima svoje naravne vodnice in oskrbnice, če pri hiši gre vse narobe in pod zlo? Kaj če otroci rastejo zanemarjeni brez nauka, brez dobrih vzgledov, divji, nepokorni, brez nobenega spoštovanja do očeta in matere, polni trm in nespametnih zahtev, prava šiba in križ za vsakega, ki pride ž njimi v dotiko? Vse to je za novo ženo deveta briga; dobro, da jih nima pred očmi in še bolje — da bi jih ne bilo! Sicer pa čemu jim kratiti svobodo? Tudi sinovi se morajo emancipirati. Vsak ima svoje pravice, vsak naj se prepušča nagonu svoje narave, vsak naj skrbi za se in dela s svojo glavo. Zakaj pa jo ima, če je ne sme rabiti? Živela svoboda!

Tukaj zopet ponavljam, da med Slovenkami, hvala Bogu! nimamo še posebnih prikaznij na obzorju emancipacije. Toda paziti je treba! Marsikatero slabo zrno, marsikatero nezdravo načelo se nam podaja skrbno zavito in zamotano v blestečo in mamljivo obliko, z nekako navidezno naivnostjo, ljubeznjivo in brezskrbno, da ne more vsak na prvi hip sumiti o veliki zlobi in o smrtnem strupu, ki se skriva pod njo. Treba paziti in reagirati. Zakaj bomo molčali? Prevelike važnosti je vse to za naše blagostanje in za naš pravi napredek v zasebnem in v javnem življenju, da bi prezirali take »malenkosti«.

Slovenske žene, pozor! Pomagajte si, izobrazujte se, branite svoje pravice in zahtevajte, kar vam gre, a ne zabite svojih dolžnosti in ne zametajte vere, ki vas opominja na nje in vam jih razlaga. Držite se na stališču, katero vam je določila nezmotljiva božja modrost. Ne dajte se motiti! Zapomnite si, da če se ženska pokvari, potem ni tako kmalu zdravila ni družini, ni družbi. Zlo je neizmerno in neizprosno. Po pravici se reče, da žena je mogočna, dà, celó vsemogočna, bodisi da vporablja svojo moč za dobro, bodisi za zlo. Začetek in konec vseh velikih rečij je žena — *Initium et finis mulier!* Na koga ne vpliva, kdo se ji ne uklanja in kaj se ji vsega ne žrtvuje? Kot mati ima v svoji roki bodočnost sinov, kateri se sčasoma vtegnejo ustavljati vsaki, duhovni in posvetni, javni in zasebni oblasti, samo materi se uklanjajo in pokorijo, če niso uprav zverinsko pokvarjeni. Za materjo pride sestra, pride žena, pride hči, in koliko moči, ljubezni in čara nimajo ta blaga in rahločutna bitja na razpolago napram bratom, možem, očetom? No, torej se lahko reče, da usoda družine in naroda je odvisna od žene. Če ima družina na čelu uzorno gospodinjjo, blagor nji! A zopet gorjé družini, kojoj vodi pokvarjena mati! Istotako blagor narodu, čegar nežni spol se zaveda svojega pravega poklica in ga vestno izpolnjuje ter obratno. Dobra žena lahko poboljša slabega moža, slaba lahko pokvari dobrega. A mož nima toliko upliva, in tolike potrpežljivosti in vztrajnosti, da bi privel k dobremu žensko, ki se je dala zapeljati in je izgrešila pravi tir.

Uzorna žena teži vedno po določenem smotru in zna vedno, kam gre in kam na konec pride. A žena, ki pozablja svoj naravni poklic, se spušča v negotovost, tava po temi, tla jej zmanjkujejo pod nogami in propada ter dere v pogin. Kedar se uresničijo idejali oznanjevalcev emancipacije in bo človek rešen vsakih spon in popolnoma »svoboden« — takrat ne bo več svoboda na svetu, pač pa najgroznejša sužnost, takrat zavlada zopet najmočnejši in gorjé šibkim, gorjé posebno nežnemu spolu!

Ne trgati vezij, ki skupaj vežejo posamične ude človeške družbe in pojedincem prepuščajo samo toliko prostosti, kolikor je dovoljuje skupni blagor! Ne rušiti reda, ki stoji na podlagi pravice in resnice in ki ni odvisen od človeka, pač pa od samega tvoritelja vesoljne narave! Ako opazujemo neskončnost ponočnega neba in pogledujemo neštevilni broj v nedosežnem prostranstvu razsejanih svetov, si ne moremo kaj, da bi ne občudovali natančnega reda in popolnega soglasja, ki veže skupaj vsa ona nebesna telesa. Zvezdoslovci in fiziki nam podrobno razlagajo zakon splošne gravitacije, vsled katerega se

tako lepo vjemajo med seboj in vzdržujejo ta strogi red. Vsaka zvezda ima svoje pravice in se prosto giblje v svojem krogu, razvija se, spopolnjuje, živi, kakor vsaka manjša stvar; ima pa tudi zakone, ki jej ne dopuščajo prestopiti mej, če noče strmoglaviti v neskončnost in treščiti Bog zna kam. Kaj bi nastalo, ko bi se te vezi pretrgale, ko bi se prestopil zakon, ki vzdržuje na svojem mestu svetove? Nastala bi splošna konflagracija, splošni polom; vse bi se nenadoma podrlo, strlo in zmešalo v prvotni kaos.

Enako bi se zgodilo z bednim človeštvom, ko bi ljudje prestopili svoje meje; društvo bi se razdrlo in zavladala najpogubnejša anarhija. Moderni duh, duh upornosti, emancipacije in brezmejne svobode v mišljenju in dejanju, hočeš nočeš teži prav na to. Zato je v svojem jedru bistveno slab in zločest; zato se mu mora trezen človek ustavljati; zato se ga bodete tudi ve, drage Slovenke, branile vselej in povsod odločno.

Ne občudujte torej, ne slavite in ne zavidajte modernih žen, pač pa pomilujte jih. Vzor prave žene, uzor krščanske junakinje se vam blesti v raznih oblikah naproti iz vsakega stoletja, bodisi na verskem, na socialnem, znanstvenem, umetniškem, bodisi na najpotrebnejšem in najnavadnejšem polju tihega, skromnega rodbinskega življenja.

Nočem navajati krepostnih junakinj, ki so iz ljubezni do domovine, do bratov in do bednikov v božjem imenu žrtvovale imetje, zdravje, nade, sploh vse, kar jim je ponujal svet in celó življenje, samo da so dopolnile svojo dolžnost, kakor jim jo je nalagala ali samo svetovala vera in ljubezen.

Ne jemljem v poštev žen, ki so se odlikovale pred celim svetom na znanstvenem, na slovstvenem in na umetniškem polji in so bile ob enem uzorne doma in zunaj, hvalevredne pred Bogom, katerega so slavile, in pred ljudmi, za katere so delovale z vso odločnostjo krščanske prosvitljene ljubezni.

Ne govorim o onih blagih bitjih, pravcatih angeljih v človeškem telesu, ki se odrekajo vsemu, da iz ljubezni do Boga strežejo svojemu trpečemu bližnjemu po bolnicah, po norišnicah, po sirotišcih, po ječah, na bojnem polju med žvižgajočimi kroglijami, povsod, povsod, kjer je solzâ, da je otró, kjer je ran, da se zdravijo, kjer je beda, jok in stók, da se olajša in teši.

Ne omenjam onih, vsega občudovanja vrednih devic, ki zapuščajo svoj dom, svoje drage, da sledijo božji glas, ki jih kliče in vabi daleč, daleč preko neskončnega in viharnega morja, da se razkropijo po pustih landah, po neprozornih goščavah, po žarečih pustinjah, da med vsakojakimi nevarnostmi in mukami, šibke in same, z nado v

Boga in z ljubeznijo do zanemarjenega človeštva nosijo vero in prosveto med barbare in med divjake.

Ne! vse te iperidejalne krščanske junakinje, katerih je na tisoče razkropljenih po vsem svetu in pred katerimi moderna žena je nič, tisočkrat nič, se dajo ložje občudovati nego posnemati. One hodijo po vzvišenih, nenavadnih stezah človekoljubja, po katerih večina ne more.

Ljubeznjivim bralkam postavim za vzgled vsakdanjo ženo, praktično gospodinjo, kakor jo po svojem proroku opisuje sv. pismo in kakoršnih, hvala Bogu! tudi ne manjka, dasi radi njihove skromnosti in tihega delovanja svet jih često ne pozna in ne upošteva. Dotične vrstice so vzete iz »Knjige Pregovorov« (pogl. XXXI., vrsta 10—30). Evo jih:

»Kdo dobi krepostno ženo? Njena cena je cena blaga, ki nam prihaja od daleka in od najskrajnejših mejâ.

Na njo se zanaša srce njenega moža in ne ostane brez dobička. Dobro mu bo delala in ne zlo vse dni svojega življenja.

Volno in lan si preskrbljuje, in modro dela z lastnimi rokami.

Ona je kakor trgovska ladija, ki od daleka privaža kruha.

Ona vstaja pred dnevom in daje jesti svojim domačim in hrano svojim služkinjam.

Pregleduje njivo in jo kupuje, in z dobitkom svojih rok sadi vinograde.

Z močjo opasuje svoje boke in pomnožuje moč svojih rok.

Z zadovoljstvom opaža, da je njeno delo dobro; njena svetilka ne ugasne čez noč.

Ona steguje roko po kodelji, in njeni prsti vrtijo vreteno.

Ubožnemu odpira roke in dlani steguje siromaku.

Ona se ne boji ni mraza ni snega za svojo družino, kajti vsi njeni domači imajo dvojnato obleko.

Vrhno obleko si sama napravlja; tančica in škrlat je njeno krilo.

Njen mož se odlikuje kakor plemič, kedar sedi na vratih med deželniimi starešinami.

Ona izgotavlja košulje in jih prodaja in pas oddaja tujcu.

Krepost in dičnost je njeno odelo, in ona so vselej smehlja.

V modrosti odpira usta, in blagodušnost je na njenem jeziku.

Ona pazi, kako stojé hišne zadeve in ne je kruha v lenobi.

Njeni sinovi se odlikujejo in jo proslavljajo kot blaženo; istotako jo hvali mož.

Mnogo hčerâ si je nakopičilo bogatstva, a ti si prekosila vse ostale.

Ljubeznjivost je prevarljiva in puhla je lepota; samo žena, ki se boji Boga bo pohvaljena.

Dajte ji od prihodkov njenih rok in naj jo slave na vratih njena dela.«

S temi in mnogimi drugimi besedami, raztrešenlmi po raznih oddelkih sv. pisma označuje nam Bog in hvali pravo ženo, dočim se da doslovno prilastiti očetom modernega duha in brezbožnim apostolom novih nauk, kar jim očita sv. pismo v XIII. psalmu :

»Rekel je neumnik v svojem srcu : Ni Boga !

Izpačili so se in hudobne so njih nakane; ni ga da bi dobro delal, ni ga ni enega !

Bog gleda iz neba na človeške sinove, da vidi, je-li še kdo razumen, ali še kdo išče Boga.

Vsi so krenili na stran, vsi so ostali nekoristni; ni ga, da bi dobro delal, ni ga niti enega.

Njihova usta so otvoren grob, prevarljivo delujejo sè svojim jezikom in otrov samega gada je med njihovimi ustnicami.

Polna preklinjanja in grenkosti so njih usta...

Poguba in nezgoda je v njihovih potih in poti miru oni ne poznajo, strahu božjega ni v njihovih očeh...« *) (Zvršetek.)

Odmev.

Oj lep si res, svet!
Pomladni vse cvet
Pokriva vrté,
Doline, goré!«

In pesem doní
Čez gore, dolí,
Od sten pa odmev
Prinaša spet spev :

»» — Pokriva vrté,
Doline, goré!««

Višnioviecki.

*) Op. uredn.: Razvidno je, da se »Slovenka« ne brani tudi pobožnih člankov, kedar so dobri. Prazno je torej očitiranje, da je list »presvobodomiseln«.